

Műhelybeszélgetés a gyülekezési jogról II. 2008.11.27. Országgyűlési Biztos Hivatala

Kolláth György alkotmányjogász, c. egyetemi docens, ügyvéd hozzászólása:

Kitűnő összeállításokat hallottunk. Megilleti a gratuláció Dr. Majoros Róbert és Dr. Gömbös Sándor urakat. Következzék egy spród minősítés: lám, a magyar rendőrség millióje és intézkedéseinek „aurája” egy napon sem említhető az „ütősen részrehajló” szlovák rendőrségi alapállással. Odaát elvtelen összezárás: idehaza - egyes hibák, gondok, bűnök és mulasztások ellenére - korrekt monitoring, önvizsgálat és önkorrekción tapasztalható. Néha ilyenféle egybevetésben tisztábban látjuk honi viszonyainkat: az eredményeket és a tennivalókat. Volna mit megbecsülni e téren.

Ez év május 19-én hosszabb hozzászólásra nyílt alkalmam. Ezért most csupán 3 dologról szólnék.

1)A gyülekezési jogról szóló törvény eredendően liberális és európai szellemiséget sugárzó koncepciója megőrzendő, ám a törvény teljes körű újrakodifikálása elodázhatatlan. Meg kell értetni minden gondolkodó emberrel, hogy ez nem a jog stikában történő megnyirbálása-visszavétele lenne, hanem be kell fejezni a 89-ben félbehagyott, elnagyolt, jóformán csak egy-egy külhoni megoldás lefordításából álló törvény-szerkesztői munkát. Majoros úr, de Gömbös úr is számos olyan reális, már itt lévő, spekulatív magyarázattal nem kezelhető tényeket, eseményeket, trendeket vázolt fel – a jogalkalmazás napi dilemmáitól a mérlegelés lehetőségein át egészen a preventív módok alkalmazásáig -, amelyekre a 14 §-ból álló hatályos jog nem ad választ. Márpedig jogállami axióma, hogy a közhatalomnak csak az szabad, amire **törvény** felhatalmazta, míg a szabadságjog jogosultjának minden, amit törvény nem tilt, nem korlátoz. Volna is immár tartalmi muníció a tételes jogi korrekciókhoz: elsősorban az Alkotmánybíróság (AB), a strasbourgi ítélkezés és a honi, főként fővárosi bírósági gyakorlat pozitív elemeiből.

Ez kezelhetné azt a dilemmát, hogy vajon az **AB alapjogi tesztjében** megfogalmazott szükségesség-arányosság mérce csak jogalkotási, normabeli kritérium, vagy (mint szerintem is) a joggyakorlat, a jogalkalmazás követelménye is egyben, ám garanciális okból mégis szükséges ezt törvényben is megjeleníteni. Mert az AB precedens-jogot is ad, de csupán normát bírál el, adott esetben megsemmisítéssel azt korrigál. És az AB-döntés, habár mindenkire (rendőrségre, bíróságra nézve) kötelező, mégis a hatalmi ágak egyensúlya folytán e szisztéma nem bírna el elvileg AB-határozatban eszközölt elvi-jogi fordulatot vele adekvát törvény-módosítás nélkül. Időnként az AB is pályakorrekcióra készül és kényszerül, még ha az nem is mindenki számára nyilvánvaló és elfogadott. Nota bene: az AB alapjogi tesztje is megért volna már egy alaptörvényi megerősítést.

2)Ez a jogalkotási rendezés képes és kénytelen szembenézni egyfelől a terrorizmus és más bűnös-jogellenes extrémítás újszerű kihívása, másfelől az emberi jogok Alkotmány 8. § szerinti védelmének ellentmondásával. Egyik ellentétpár sem lehet túlnyomó. Ez lehet az a két koordináta, melynek keretei közt kell és lehet megtalálni a valóban szükséges büntető, szabálysértési tényállások, alakzatok „válaszait” olyan veszélyekre, mint pl. Bombay, tévészékház-ostrom, avagy a „Fegyverbel!” lázongó kifakadása. Se Guantanamo, se tétlen csodavárás: megússzuk-e?! Szentencia nincsen ide, de van jogilag fogható metódus. Amint az extrémítás megvalósít jogsértést, a rá épülő-készülő, netán nemzetbiztonsági szakhatósági közreműködéssel negatív minősített gyülekezés lehet, legyen visszautasítható, megtiltható. Akkor, ha a szervező(k) fellépése már megvalósít előkészületként pönalizált bűncselekményt, vagy csak szabálysértést, netán ilyenek kísérletét: ennek köre ésszerű módon és mértékben kiszélesül(het). Honosíthatók azok az igazgatási vagy metodikai megoldások is, amelyek pl. már a bejelentés személyes (!) előterjesztésében, avagy a hozzá kapcsolt jogi szankciórend előírásában és betartatásával megteremthetők. Evidenciává kell tenni ui.: csak a törvényes, békés célú demonstrációnak van legalitása és legitimitása, ezt különböző technikai és más módokkal elő is lehet mozdítani (pl. sztenderd tér folytonos, de nem kötelezően igénybe veendő rendelkezésre bocsátása útján).

3)Ám, mint minden emberi joghoz, a gyülekezés, a demonstráció jogához is **rendeltetészerű, felelős joggyakorlás** tartoznék. Ezért, amint kellő, további, konkrét, elemezhető tény-anyag, érvanyag összejön hozzá – és ilyeneket Majoros dr. máris szép számmal jelzett -, akkor egy arra jogosult kérhetne az AB-től **alkotmány-értelmezést** abban a tárgyban, hogy politikai szabadságjog, alapjog esetében mit jelent, hogyan érhető tetten, miként ítélné meg, s milyen válaszlépést, eljárási módot kíván meg a **joggal való visszaélés tilalma**. Az AB nem egy határozatában foglalt állást úgy, hogy a joggal való visszaélés nem csupán Ptk.4-5. § szerinti magánjogi alapelv, hanem annak a közjog – ez ideig a közjogi jogalkotás – világában is érvényt kell szerezni. Ennek körét, ésszerű módját, elveit volna célszerű alaptörvényi értelmezésben megadni: esetünkben kimondottan alapjogi tekintetben, s a jogalkalmazás részére is. Korábban idéztem, most csak jelzem: ennek esélye és szankcionálható elvi jogtétele benne van a bonni Alkotmány 18. cikkében, és az sem ellenérv ide, hogy de ott az alapjogi bíráskodás modellje más, mint nálunk. Egyelőre az elvről, és egy hatékony biztosíték megteremtéséről volna szó - a magyar Alkotmányból kiindulva.